

NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI VIỆC SẮP XẾP KHU PHỐ, ẤP TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

TRẦN THỊ VÀNH KHUYÊN (*)
CHÂU THANH DUY (**)

Tóm tắt: Sắp xếp khu phố, ấp là chủ trương quan trọng của Đảng và Nhà nước nhằm nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản trị địa phương, hướng tới phục vụ người dân, doanh nghiệp tốt hơn. Từ năm 2023, Thành phố Hồ Chí Minh đã triển khai thực hiện việc sắp xếp khu phố, ấp và đạt được những kết quả quan trọng; tuy nhiên cũng gặp phải những khó khăn, vướng mắc nhất định. Bài viết tập trung phân tích quá trình thực hiện việc sắp xếp khu phố, ấp, xác định những khó khăn, vướng mắc đang đặt ra, từ đó đề xuất các giải pháp, kiến nghị khắc phục trong thời gian tới.

Từ khóa: Ấp, khu phố; sắp xếp khu phố; Thành phố Hồ Chí Minh.

Abstract: Arrangement of neighborhoods and hamlets is an important policy of the Party and State to improve the effectiveness and efficiency of local governance, aiming to better serve the people and businesses. Since 2023, Ho Chi Minh City has implemented the arrangement of neighborhoods and hamlets and achieved important results; however, it also encountered a number of difficulties and problems. This paper focuses on analyzing the process of implementing the arrangement of neighborhoods and hamlets, identifying the difficulties and obstacles, and thereby propose the solutions and recommendations to overcome them in the future.

Keywords: Hamlet, neighborhood; arrangement; Ho Chi Minh City.

Ngày nhận bài: 10/3/2024

Ngày biên tập: 25/4/2024

Ngày duyệt đăng: 24/5/2024

1. Thực hiện việc sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh

Thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương khóa XII một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả, Thành phố Hồ Chí Minh đã xác định sắp xếp khu phố, ấp là nhiệm vụ chính trị quan trọng. Ngày 15/11/2022, Ban Cán sự đảng Ủy ban nhân dân (UBND) Thành phố Hồ Chí Minh đã có Tờ trình số 826/TTr-BCSD trình Ban Thường vụ Thành ủy để xin ý kiến về chủ trương định hướng sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố theo quy định của Trung ương, trong đó xác định tầm quan trọng của việc sắp xếp khu phố, ấp của địa phương. Tại Kết

luận số 453-KL/TU ngày 25/11/2022 của Ban Thường vụ Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh (Hội nghị Ban Thường vụ Thành ủy lần thứ 95) đã cơ bản thống nhất với chủ trương, quan điểm, nguyên tắc về nội dung đề xuất tại Tờ trình số 826/TTr-BCSD, thể hiện sự đánh giá cao công tác chuẩn bị của Ban Cán sự đảng UBND Thành phố đối với Đề án sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn thành phố vì đây là việc thực hiện theo yêu cầu chung, rất cần thiết⁽¹⁾. Ban Thường vụ Thành ủy giao Ban Cán sự đảng UBND Thành phố lãnh đạo UBND Thành phố chỉ đạo các cơ quan, đơn vị nghiêm túc các ý kiến góp ý để hoàn thiện Đề án, tập trung thực hiện tốt các nhiệm vụ trọng tâm để hoàn chỉnh Kế hoạch thực hiện Đề án, lộ trình thực hiện, lựa chọn địa bàn làm mô hình thí điểm trước khi triển khai đồng bộ, xây dựng quy mô số hộ dân phù hợp, ban hành hướng dẫn phương thức tổ chức sinh hoạt của khu phố, ấp, bố trí địa điểm sinh hoạt phù hợp (nhưng không làm

(*) TS; Học viện Hành chính Quốc gia

(**) ThS; Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

phát sinh việc xây dựng mới trụ sở sinh hoạt). Đồng thời xây dựng quy chế phối hợp giữa khu phố, ấp với các tổ chức liên quan, quy định phụ cấp và tiêu chuẩn đối với người hoạt động không chuyên trách, chuẩn bị nhân sự đối với các chức danh người hoạt động không chuyên trách sau khi sắp xếp, tổ chức các mô hình tổ dân cư tự quản, đề xuất các hình thức động viên, khen thưởng những người thôi làm nhiệm vụ tại khu phố, ấp, tổ dân phố, tổ nhân dân... nhằm đảm bảo thực hiện đúng tiến độ chung của thành phố là hoàn thành việc sắp xếp khu phố, ấp trong Quý I năm 2024.

Trên cơ sở ý kiến chỉ đạo của Ban Thường vụ Thành ủy tại Hội nghị lần thứ 95 và được cụ thể hóa bằng Kết luận số 453-KL/TU ngày 25/11/2022 về chủ trương định hướng sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh theo quy định của Trung ương, chính quyền Thành phố đã khẩn trương thực hiện các nội dung của việc sắp xếp khu phố, ấp. Ngày 24/7/2023, UBND Thành phố ban hành Quyết định số 3009/QĐ-UBND về ban hành Kế hoạch sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh theo quy định của Trung ương với các nội dung cơ bản như sau⁽²⁾:

Về mục đích: kiện toàn hệ thống chính trị ở cơ sở, tinh giản số người hoạt động không chuyên trách gắn với việc đề cao sự lãnh đạo của cấp ủy đảng, sự quản lý của chính quyền, giúp cho bộ máy được gọn nhẹ, hoạt động hiệu quả.

Về yêu cầu: việc sắp xếp khu phố, ấp phải đảm bảo tính khoa học, phù hợp với thực tiễn địa phương, việc tổ chức thực hiện phải đồng bộ, thống nhất, chặt chẽ, có sự phân công phối hợp nhịp nhàng giữa các đơn vị, tổ chức, đồng thời phát huy vai trò tự quản, vai trò làm chủ của Nhân dân theo phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng”.

Về mô hình và tên gọi sau khi sắp xếp: được tổ chức theo hình thức dưới phường, thị trấn là khu phố, dưới xã là ấp, không tổ chức mô hình tổ dân phố dưới khu phố và tổ nhân dân dưới ấp.

Về quy mô số hộ dân: khu phố có từ 500 hộ dân trở lên, ấp có từ 350 hộ dân trở lên, không quy định về số lượng hộ dân tối đa đối với khu phố, ấp.

Về người được hưởng phụ cấp: quy định cụ thể 05 chức danh được hưởng phụ cấp hàng tháng từ ngân sách nhà nước bao gồm bí thư chi bộ, trưởng khu phố/ấp, trưởng ban công tác mặt trận, chi hội trưởng phụ nữ và bí thư chi đoàn thanh niên.

Về kinh phí hoạt động: hỗ trợ hàng tháng mức 2.500.000 đồng/khu phố, ấp.

Về trụ sở sinh hoạt: được bố trí sử dụng luân phiên với trụ sở khu phố, ấp đã có hoặc linh hoạt bố trí địa điểm sinh hoạt khác phù hợp, không làm phát sinh việc xây dựng trụ sở khu phố, ấp mới.

Về quy trình thực hiện: UBND các xã, phường, thị trấn xây dựng đề án sắp xếp khu phố theo đơn vị hành chính cấp xã (sáp nhập hoặc chia tách, thành lập khu phố, ấp mới), tổ chức lấy ý kiến của toàn thể cử tri hoặc cử tri đại diện hộ gia đình trong khu vực về Đề án, báo cáo kết quả thực hiện (kèm toàn bộ hồ sơ của đề án) cho UBND quận, huyện, thành phố Thủ Đức (thông qua Phòng Nội vụ) để tổng hợp báo cáo Sở Nội vụ thẩm định trình UBND Thành phố, làm cơ sở để trình Hội đồng nhân dân Thành phố xem xét ban hành Nghị quyết sắp xếp khu phố, ấp theo quy định của Trung ương. Sở Nội vụ ban hành Hướng dẫn số 4080/HD-SNV ngày 07/8/2023 nhằm cụ thể hóa các quy định, quy trình, yêu cầu, giúp UBND các xã, phường, thị trấn không gặp lúng túng trong quá trình thực hiện⁽³⁾.

Từ tháng 8/2023 đến tháng 02/2024, các địa phương tiến hành triển khai các nội dung của việc sắp xếp khu phố, ấp. Lãnh đạo Sở Nội vụ và các ban, ngành đã làm việc với các quận, huyện nhằm đánh giá tình hình thực hiện, ghi nhận khó khăn và có những chỉ đạo, hướng dẫn để tháo gỡ những khó khăn, vướng mắc. Đến cuối tháng 11/2023 về cơ bản các địa phương đã hoàn thành Đề án sắp xếp khu phố, ấp và có báo cáo đối với Sở Nội vụ, trong đó có 1.604 khu phố, 404 ấp thực hiện sắp xếp để tổng hợp báo cáo UBND Thành phố.

Ngày 14/3/2024, trên cơ sở Tờ trình số 404/TTr-UBND của UBND Thành phố, Hội đồng nhân dân Thành phố ban hành Nghị quyết số 11/NQ-HĐND về thành lập, chia tách, sáp nhập, đổi tên khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh. Theo đó từ 1.604

Chủ tịch UBND Thành phố Hồ Chí Minh Phan Văn Mãi phát biểu chỉ đạo hội nghị triển khai thực hiện kế hoạch sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố ngày 11/8/2023. Ảnh: Hà Thu

khu phố, 404 ấp của 22 quận, huyện, thành phố Thủ Đức sắp xếp lại thành 3.654 khu phố, 1.207 ấp, tăng 2.583 khu phố/ấp so với trước khi sắp xếp (các đơn vị đều tăng ngoại trừ Quận 5 giảm 14 khu phố); số lượng người hoạt động không chuyên trách giảm từ 64.309 người xuống còn 24.305 người (xét trong điều kiện người hoạt động không chuyên trách không kiêm nhiệm).

Như vậy, việc sáp nhập khu phố, ấp tại Thành phố Hồ Chí Minh nhìn chung đã đạt được những kết quả tích cực, đúng với mục tiêu và tiến độ đề ra, quá trình thực hiện ghi nhận sự nỗ lực, quyết tâm, tinh thần trách nhiệm cao của cả hệ thống chính trị và sự đồng lòng, ủng hộ từ phía nhân dân Thành phố.

Bên cạnh những kết quả đạt được, việc sắp xếp khu phố, ấp cũng đặt ra một số vấn đề đối với chính quyền Thành phố, cụ thể:

Thứ nhất, việc sắp xếp khu phố, ấp sẽ làm thay đổi các quy định trong cách thức tổ chức hoạt động của khu phố, ấp so với thời điểm còn tổ chức mô hình tổ dân phố, tổ nhân dân (Thông tư số 04/2012/TT-BNV của Bộ Nội vụ hướng dẫn về tổ chức và hoạt động của thôn, tổ dân phố; Quyết định số 24/2017/QĐ-UBND ngày 25/4/2017 của UBND Thành phố Hồ Chí Minh ban hành Quy chế tổ chức và hoạt động của ấp, khu phố, tổ nhân dân, tổ dân phố), do đó việc ban hành các văn

bản sửa đổi, bổ sung, thay thế Thông tư số 04/2012/TT-BNV, Quyết định số 24/2017/QĐ-UBND và các văn bản khác là cần thiết.

Thứ hai, sau khi sắp xếp khu phố, ấp, địa giới hành chính sẽ có sự điều chỉnh theo đề án mà UBND các xã, phường, thị trấn đã xây dựng, dẫn đến việc các thông tin cá nhân trên các loại giấy tờ của người dân cũng sẽ thay đổi, có khả năng gây ra những khó khăn cho người dân khi giải quyết các thủ tục hành chính cũng như trong việc thực hiện các quyền và lợi ích của bản thân, gia đình.

Thứ ba, khi không còn tổ chức mô hình tổ dân phố, tổ nhân dân, chính quyền địa phương sẽ phải quan tâm đến vấn đề làm thế nào để có thể truyền tải đầy đủ, nhanh chóng, hiệu quả các thông tin mà chính quyền địa phương mong muốn người dân được tiếp cận, nhất là các thông tin quan trọng cũng như phải có giải pháp trong việc tiếp nhận, xử lý và giải quyết các ý kiến, phản ánh, kiến nghị của Nhân dân liên quan đến các vấn đề nảy sinh trong đời sống xã hội.

Thứ tư, sau khi sắp xếp, Thành phố Hồ Chí Minh sẽ tăng 2.583 khu phố, ấp so với thời điểm trước sắp xếp nên đặt ra những yêu cầu mới đối với chính quyền Thành phố trong việc đảm bảo địa điểm sinh hoạt, các điều kiện về cơ sở vật chất khác phục vụ cho hoạt động của khu phố, ấp.

Thứ năm, giảm đáng kể số lượng người hoạt động không chuyên trách ở khu phố, ấp thì cũng đòi hỏi các địa phương cần có sự bố trí, sắp xếp, sử dụng hợp lý, hiệu quả nhân sự làm công tác tại các địa bàn này; những trường hợp không tiếp tục làm nhiệm vụ do thực hiện Nghị quyết số 11/NQ-HĐND cần quan tâm đến vấn đề động viên, ghi nhận quá trình cống hiến⁽⁴⁾.

Thứ sáu, việc sắp xếp khu phố, ấp đòi hỏi chính quyền Thành phố cần có sự thay đổi trong cách thức quản lý, điều hành để duy trì và có được sự đồng hành của “hệ thống chân rết” vốn đã gắn bó với chính quyền trong suốt tiến trình phát triển của Thành phố⁽⁵⁾.

2. Một số đề xuất đối với chính quyền Thành phố Hồ Chí Minh sau khi triển khai thực hiện việc sắp xếp khu phố, ấp

Thứ nhất, các cơ quan có thẩm quyền cần kịp thời ban hành các văn bản quy định về hình thức, chế độ hoạt động của khu phố, ấp; việc phối hợp giữa khu phố, ấp với các cơ quan, tổ chức trong thực hiện các nhiệm vụ tại cơ sở; các quy định liên quan đến chế độ, chính sách, tiêu chuẩn đối với người hoạt động không chuyên trách ở khu phố, ấp; hướng dẫn các địa phương xây dựng quy chế hoạt động phù hợp với văn bản của cơ quan cấp trên và thực tiễn quản lý địa bàn dân cư... nhằm tạo ra tính chủ động, linh hoạt sau sắp xếp. Việc ban hành các văn bản phải được thực hiện theo đúng quy trình, quy định, trong đó chú trọng việc xây dựng các nội dung khoa học, phù hợp. Việc tổ chức lấy ý kiến phải được thực hiện tốt, đặc biệt là đối tượng chịu sự tác động của văn bản.

Thứ hai, chính quyền Thành phố cần quan tâm đến việc hỗ trợ người dân điều chỉnh lại các thông tin cá nhân trên giấy tờ để đảm bảo các quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức. Chú trọng việc xây dựng cơ sở dữ liệu tích hợp các thông tin của người dân để phục vụ cho công tác quản lý, đẩy mạnh hoạt động cải cách hành chính nhằm tạo thuận lợi trong việc giải quyết các thủ tục hành chính, góp phần đẩy mạnh chuyển đổi số và xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh thành đô thị thông minh theo tinh thần Chỉ thị số 17-CT/TU ngày 27/8/2022 của Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh.

Thứ ba, chính quyền các cấp tại Thành phố cần đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền sâu rộng các thông tin trong Nhân dân. Đảm bảo các nội dung triển khai cần cụ thể, rõ ràng, dễ hiểu, dễ thực hiện bằng các hình thức trực quan, sinh động. Tiếp tục nghiên cứu để hoàn thiện hệ thống đường dây nóng nhằm giúp cho người dân dễ dàng trình bày các ý kiến, nguyện vọng, các phản ánh, kiến nghị cần được chính quyền quan tâm, giải quyết. Cần thiết xem xét việc thành lập các nhóm dân cư tự quản thông qua các nền tảng mạng xã hội nhằm tạo ra sự kết nối chặt chẽ giữa chính quyền với cộng đồng dân cư.

Thứ tư, đảm bảo việc sắp xếp, bố trí địa điểm sinh hoạt khu phố, ấp trên cơ sở sử dụng hiệu quả các trụ sở hiện có cũng như có giải

pháp để sử dụng không gian khu chung cư, nhà dân, các địa điểm phù hợp khác làm nơi sinh hoạt để tránh tạo ra áp lực về kinh phí, quỹ đất trong việc xây dựng các trụ sở sinh hoạt mới. Chủ động chuẩn bị phương án nhân sự để bố trí vào các chức danh người hoạt động không chuyên trách tại khu phố, ấp.

Thứ năm, kịp thời biểu dương, khen thưởng những trường hợp thôi làm nhiệm vụ do thực hiện việc sắp xếp khu phố, ấp theo chủ trương chung của Thành phố để động viên, ghi nhận các đóng góp của những người hoạt động không chuyên trách đối với sự phát triển của Thành phố trong thời gian qua.

Cùng với đó, cần phát huy sức mạnh của hệ thống chính trị; trách nhiệm của cán bộ, công chức, người lao động trong quá trình thực thi công vụ; vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức xã hội, hội quần chúng trong công tác vận động, tập hợp lực lượng phát huy dân chủ tại cơ sở, đồng thời nắm bắt tâm tư, nguyện vọng, ý kiến chính đáng của Nhân dân./.

Ghi chú:

(1) Ban Thường vụ Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh, *Kết luận số 453-KL/TU ngày 25/11/2022 về chủ trương định hướng sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh theo quy định của Trung ương.*

(2) Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, *Quyết định số 3009/QĐ-UBND ngày 24/7/2023 về ban hành Kế hoạch sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh theo quy định của Trung ương.*

(3) Sở Nội vụ Thành phố Hồ Chí Minh, *Hướng dẫn số 4080/HD-SNV ngày 07/8/2023 về triển khai thực hiện kế hoạch sắp xếp khu phố, ấp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh theo quy định của Trung ương.*

(4) Sở Nội vụ Thành phố Hồ Chí Minh, *Công văn số 2070/SNV-XDCQCTN ngày 27/3/2024 v/v trao đổi các khó khăn, vướng mắc liên quan đến công tác sắp xếp khu phố, ấp.*

(5) Cẩm Nương - Hữu Hạnh, *Sắp xếp khu phố, ấp: Cần thay đổi hình thức quản lý đồng hành để giữ “chân rết” gần dân*, Báo Tuổi trẻ Online, Thành phố Hồ Chí Minh Link, <https://tuoitre.vn/sap-xep-khu-pho-ap-can-thay-doi-hinh-thuc-quan-ly-dong-hanh-de-giu-chan-ret-gan-dan-20231108223610188.htm> truy cập ngày: 28/3/2024.